

habe človeštva, nič manj grozljiv, kot je Grumov Dogodek v mestu Gogi, čeprav na drugi fantazijski osnovi.

Igro je zrežiral ing. arch. Molka, ki je pokazal tudi to pot dobro scensko fantazijo in poskrbel za močne scenske učinke. Vse ostalo pa je, kakor se zdi, prepustil bolj ali manj fantaziji posameznih igralcev.

V središču pozornosti v tej igri je že po besedilu junak, klovn Joey, ki ga je igral Lojze Potokar, po naporu s svojim Sokratom ne v najboljši kondiciji. Figura Joeya je po svoji teatralni podobi filozofski cirkuški klovn. Bistvo takega klovna je groteskna filozofija, groteskna duhovitost, ki jo spremlja mimična igra groteskne maske, kretenj in govora. Grotesken učinek take figure je v nasprotju med bedasto masko in njeno duhovitostjo, torej kontrast med telesnim videzom in duhovitim bistvom. Lojze Potokar je igral Joeya sicer v predpisani klovnski obleki in ne preveč groteskni klovnski maski, toda dejansko je igral samo v svojem človeškem dostojanstvu zrevoltiranega človeka v klovnski obleki, ne pa zrevoltiranega človeka skozi klovnsko podobo.

Med vsemi nastopajočimi je zbudil največjo pozornost Janez Rohaček s svojo igro zlomljenega, notranje pohabljenega človeka, ki je doslej gotovo ena njegovih najboljših gledaliških kreacij. M. Furijan je upodobil višjega nadzornika z ostrim karakternim profilom, kaj več mu tudi njegovo besedilo ni nudilo. Personalna referentka M. Danilova je bila s svojo samodrško masivnostjo bolj personalka vzhodnega kot zahodnega tipa. J. Jerman je upodobil psihiatra dr. Bushtacta z učinkovito komično mimiko. Kolumbino je igrala Vika Grilova, Harlekina Boris Kralj, Pantalona Edvard Gregorin, policista Stane Cesnik, Avgusta Branko Miklavec, Normo Duša Počkajeva, stražo Dušan Škedl in monterja Anton Homar.

Priestleyeva igra je v prvi vrsti naslovljena tehnični inteligenci, tudi naši, kolikor sploh hodi v gledališče. In morala te igre po tej strani je veljavna tudi za našo tehnično inteligenco: Videti smisel življenja samo v tehnični dejavnosti, v grajenju vsakovrstnih tehničnih gigantov in čudežev, brez vprašanja, kako je sredi teh tehničnih čudežev pravzaprav s človekom samim, z njegovo človečnostjo, se pravi živeti življenje višje stopnje loba, višjo stopnjo po tehničnem duhu pohabljenega človeštva.

Vladimir Kralj

RAZGLEDI

TRILUSSA

Ime italijanskega pesnika Trilussa je pri nas malo znano. Ali v Italiji ni konec devetnajstega in v prvi polovici našega stoletja noben drug pesnik užival take popularnosti, kakršne je bil deležen Carlo Alberti *Salustri*, rojen 26. oktobra 1871 v Rimu v okraju Trastevere. Trilussa je namreč psevdonim. Bil je sin revnih staršev: oče Vincenzo je bil natakar, mati Carlotta Poldi šivilja. Krstni boter mu je bil markiz Ermenegildo De Cinque Quintili, rimski patricij. Omenjamo ga zato, ker je po Vincenzovi smrti leta 1874 vzel v svojo palačo triletnega Karla z materjo vred, ki pa je tudi pod botrovo streho na-

daljevala svojo obrt šivilje, s katero je preživljala sebe in otroka. Osnovna šola ni bila dečku prav nič po godu. Leta 1886 je vse učenje obesil na klin in je odtlej živel samo od svojega peresa.

Že leta 1889 je objavil prvo zbirko svojih pesmi pod naslovom »Le stelle di Roma«. V njih je opeval najlepša dekleta rimskega plemstva in meščanstva. Pisal je v rimskem narečju in zbudil kmalu pozornost največjih rimskih časopisov: *Messagero*, *Don Chisciotte*, *Capitan Fracassa*, ki so vsi začeli objavljati njegove pesniške proizvode. Sprva so bili to večinoma soneti. Njih vsebina je bila satirična kronika neznatnih pripetljajev iz vsakdanjega življenja. Kmalu pa je opustil to pesniško obliko in se v bolj prosti obliki lotil »basni« (Favole). Spočetka se je še držal klasičnih vzorov, pozneje pa se je odmaknil od njih in je z izredno lahkoto preoblikoval tradicionalne elemente te pesniške zvrsti in ustvaril povsem nov, samo njemu svojstven, zares izviren tip »basni«, ki mu je služila zanj cela procesija govorečih živali. Po seznamu, objavljenem v njegovem »Zbranim delu«, je v tej procesiji nič manj kakor sto dvajset različnih predstavnikov živalskega sveta. Zastopniki človekovega sveta pa so: stare ženice, pevke, cipe, prevarana dekleta, vedeževalke, perice, zvodnice, prave in neprave ekscelence, propali plemiči, oficirčki, nižji uradniki, starinarji, slugi, vratarji, brivci, policaji, poulični pevci, kočijaži itd. — tisti mali svet z malimi ljudmi in njih malimi slabostmi in malimi čednostmi.

V basnih je zablestela pesnikova satirična žila v precej ostrejši obliki kakor v sonetih. V njih ni prizanesel tudi ostalim slojem rimske družbe, zlasti ne predstavnikom političnih strank, poslancem, demagogom, diplomatom, prostozidarjem, duhovnikom, bankirjem in niti papežu (sonet *Tango in furlana*) in kralju (glej pesem *Vehavi kralj*), ki je bil znan cincar in neodločen mečkač in je prav s svojo neodločnostjo pripomogel fašizmu, da se je polastil krmila države. Trilussi pa tudi fašizem ni mogel skrhati peresa. Tudi na njegove predstavnike je prožil svoje ostre puščice in prav v razdobju fašistične vladavine se je ob strogi cenzuri, ko je moral svoje misli in besede zakrinkavati, njegova satira samo še bolj zaostrila in izbrusila. Rasna diskriminacija proti Židom, ki jih je začel tudi fašizem preganjati, je prav tako našla v Trilussi odločnega nasprotnika. Osmešil je to gonjo v pesmi »Zadeva rase«.

Trilussa je umrl kot samec v Rimu 21. decembra 1950. Z velikim pompom je bil pokopan na stroške rimske občine. Njegovo delo je bilo raztreseno v mnogih knjigah: *Cento favole*, *Giove e le bestie*, *Nove poesie*, *Le storie*, *Omini e bestie*, *Le favole*, da navedemo samo nekatere. Naklada vseh njegovih knjig je dosegla okroglo število tri sto petdeset tisoč izvodov. Že samo to število zgovorno priča o popularnosti, ki jo je užival in jo uživa še vedno ta zares ljudski pesnik, ki je imel vedno odprto srce za vse male ljudi, iz katerih sredine je izšel. Tej sredini — ljudski četrti *Trastevere*, kjer se je rodil in kamor se je spet preselil po materini smrti iz palače svojega krstnega botra, je postavil neminljiv spomenik v svoji poeziji.

Kakor je bil Trilussa v pretežni meri satirik, mu je vendarle včasih zdrknilo pero tudi med strune otožne, melanholične lirike, katere zgled je pesem »Kupidova pomota«. Šele po njegovi smrti je izšlo njegovo »Zbrano delo« pri založbi Mondadori. Prevodi njegovih pesmi pa so izšli v španščini, portugalsščini, romunščini, francoščini, angleščini in nemščini. Zdaj je pripravljen izbor tudi v slovenskem prevodu.

A. G.